MU DIVADELNÁ FAKULTA

DIVADLO LAB

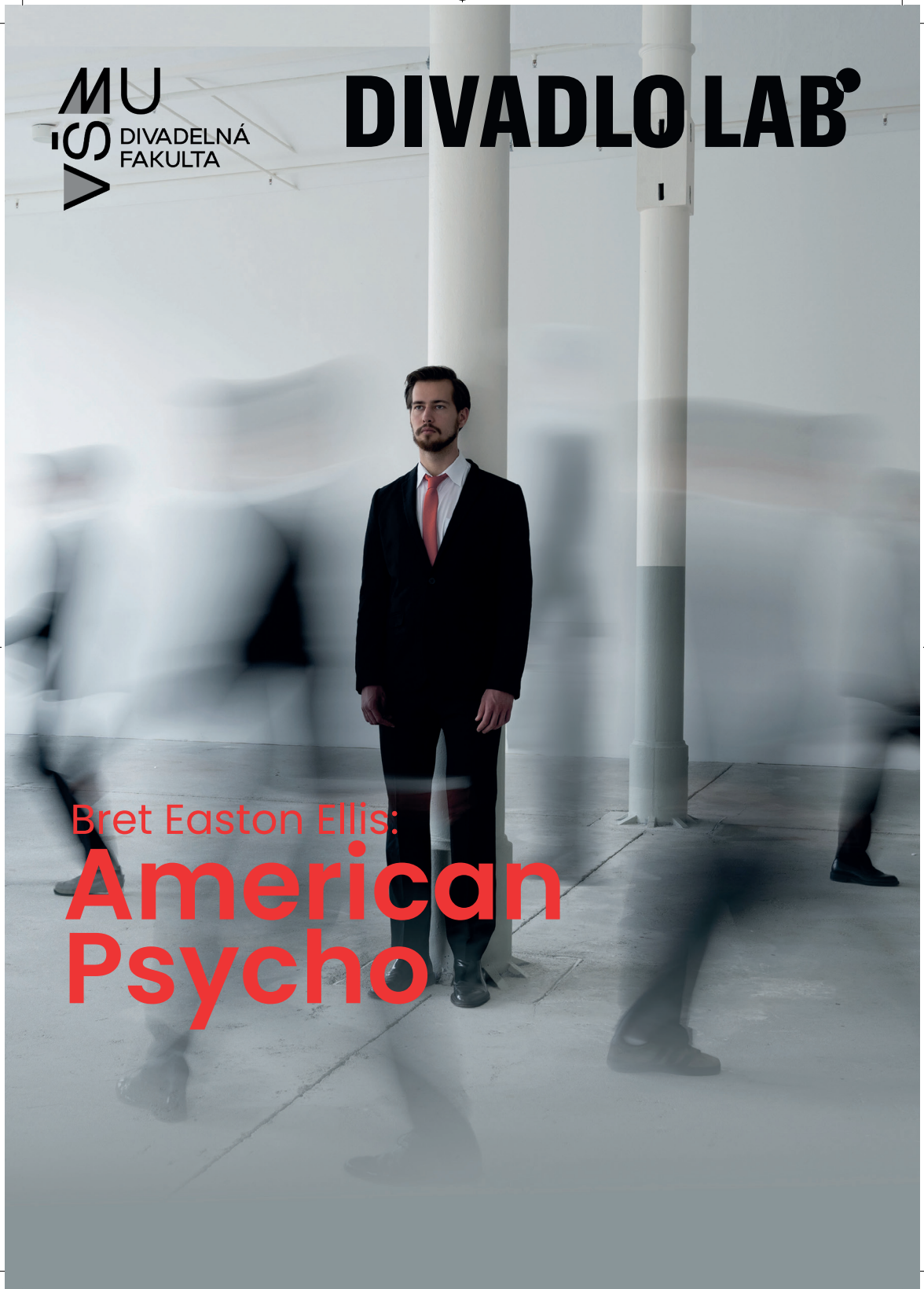

Bret Easton Ellis:

American Psycho

Version2Upravene.indd 1 05.11.2025 9:41:19

Hráme na Svoradovej.
1. premiéra: 14. 11. 2025 o 19.00 h
2. premiéra: 18. 11. 2025 o 19.00 h

Dĺžka predstavenia: 145 minút s prestávkou.

Version2Upravene.indd 2 05.11.2025 9:41:27

« Každý deň niekto zmizne. V tomto svete, v štrbinách nad umývadlom na šestke, na týchto chodbách... a to svetlo, to svetlo, čo vyráža z tých kachličiek, z tých bielych, porcelánových kachličiek, to svetlo mi rozpolilo očný sval a teraz mám dva orgány v jednom, takže je tam ten druhý, ten druhý, ten —»

Takmer každý mileniál a zoomer pozná kultovú filmovú klasiku o manhattanskej dekadencii a šialenstve prebývajúcom v štrbinách dokonalých stien korporátnych kancľov - American Psycho. Čierna komédia s prvkami thrilleru si podmanila široké obecenstvo aj napriek vcelku primitívnej zápletke či zdanlivej bezpointovosti typickej pre postmoderné diela. Bankár Patrick Bateman naplnil známy literárny tróp tzv. dvojníka kombináciou «chlapca od vedľa» a «sériového vraha», no učinil tak mimoriadne zaujímavým spôsobom: a to bez akéhokoľvek «alibi», «boja za spravodlivosť», «pomsty» či «vyššieho princípu». Stal sa násilným a brutálnym akoby len z dlhej chvíle a svoje obete si vybral náhodne. To, čo však o filmovom Batemanovi môžeme s istotou povedať je, že na konci dňa je skôr akousi ideou a reprezentáciou, než ľudskou bytosťou. Zhmotňuje v sebe výsmech, kritiku a hnev voči yuppie kultúre, konzumu, kapitalizmu, konformite, materializmu, no zároveň sa stáva najvýznamnejším produktom svojho prostredia – je krásny, bohatý, úspešný a má všetko, čo by si mohol priať. Existuje však oveľa dôležitejšia okolnosť, ktorú o ňom vieme vyhlásiť - že okrem hnevu a znechutenia je vlastne vnútorne prázdny. Žiaden cit. Žiaden súcit. Žiadna ľudskosť. Aspoň tak sa nám ho snaží predstaviť režisérka filmovej adaptácie, ktorá Batemana vníma ako monštrum a predmet výsmechu a rezignuje na akúkoľvek psychológiu či nebodaj filozofiu spojenú s charakterom či témou jeho postavy.

Na druhej strane Bret Easton Ellis, autor románovej predlohy ju koncipuje inak – na jednej strane násobí jeho nenávisť a násilie do explicitných, priam až grafických extrémov, na strane druhej mu priznáva slabosti, neistoty, hamletovské prvky a dokonca aj intelekt či túžbu po láske.

Knižný Bateman je v tomto zmysle viac človekom a menej spoločenským konštruktom.

Podobnými opismi by sme ľahko mohli skĺznuť do pátosu z fiktívnych či nebodaj reálnych sériových vrahov, kriminálnikov či iných «pochybných, no charizmatických» zloduchov, ako je nám to vždy koniec koncov blízke - romantizovať a fetišizovať temnotu. Divadelná adaptácia American Psycho sa však snaží robiť opak: ukázať mladého muža v spoločnosti, ktorá ho ubíja a ktorú chce ubiť on. Nevysmiať sa mu, nekričať naňho, no ani ho netľapkať po pleci a neospravedlňovať.

Základným kľúčom re-interpretácie je (prevažne, no nielen) online kontext, do ktorého sa American Psycho dostalo spolu so vznikom kultu filmov odrážajúcich pocity a nálady mladých mužov v súčasnom svete. Príbehy pojednávajúce o «stratenej maskulinite», «stratenom hrdinstve», fragmentarizovanej spoločnosti, neschopnosti zapadnúť, nadväzovať vzťahy či dosahovať akékoľvek ciele a úspechy sa snúbia v tzv. sigma cinema a literally me movies, ktoré, okrem iného, privádzajú do debaty moderné trendy v mužskom «seba-rozvoji», mužsko-ženské hierarchie, dopady feminizmu či čoraz vzrastajúcejšiu mizogýniu, nenávisť a radikalizáciu.Muž, ktorý je všetko, len nie vnútorne prázdny - a je to muž, ktorý viac odzrkadľuje muža identifikujúceho sa s týmto typom postavy na opačnej strane obrazovky.

Hoci existujú ľudia, ktorí nečítajú satiru na pozadí filmovej adaptácie American Psycho, predsa len je určite viac tých, ktorým dobre dochádza. Avšak dôvod, pre ktorý sa Bateman ako antihrdina/násilník/vrah s takmer nijakou agendou stáva objektom zvláštneho stotožnenia je oveľa zaujímavejší. Násilie, ktoré pácha, a nenávisť, ktorú okolo seba šíri, je vlastne len povýšením prefláknutej frázy o «chuti niekomu vraziť - alebo ho rovno odpáliť, keď ma dlho serie a spôsobuje mi pocity, ktoré nechcem a ktoré mi ubližujú».

Do takejto formulácie možno bez problémov zabaliť xyz radikálnych prejavov, o ktorých opodstatnenosti je zbytočné diskutovať - násilie principiálne nie je odpoveďou na nič, je len predohrou k ďalšiemu násiliu. To však nemení nič na fakte, že sa deje – a niekedy sa deje z veľmi konkrétnych dôvodov. Pre šikanu od vrstovníkov. Pre útok na sebahodnotu. Pre pocit menejcennosti. Pre nepochopenie spoločnosťou. Pre odmietnutie ženou.

Internetová meme kultúra povýšila American Psycho do nového kontextu, v ktorom naoko nevinné a vtipné obrázky a videá s Patrickom Batemanom vlastne len prispievajú k virtuálnemu - a tým pádom aj skutočnému povedomiu o pocite moderného muža. Melanchólia zabalená v cynickom humore a recesii je vlastne len reakciou na neustále pribúdajúce tričká vo fast-fashion s nápismi «future is woman» alebo reelska o tom, ako by bol svet krajším miestom, keby všetci muži do jedného zmizli - alebo o tom, že majú byť opäť dominantní a priebojní, ale nie príliš, aby to z nich nerobilo utláčateľov žien - ale zároveň majú byť aj krehkí a citliví, ale nie príliš, aby to z nich nerobilo zúfalcov a slabochov. Do toho môžeme zakompono-

vať vstup samozvaných koučov a radcov mnohokrát podfarbených pravicovým uvažovaním a nezáujem širšieho okolia o zlo rodiace sa v človeku pod tlakom všetkých spomínaných faktorov. Pravdepodobne by sme ho mohli poslať na terapiu a zredukovať systémový problém na odchýlku jednotlivca, ale je dosť možné, že by predtým i potom niekomu vrazil päsťou do ksichtu.

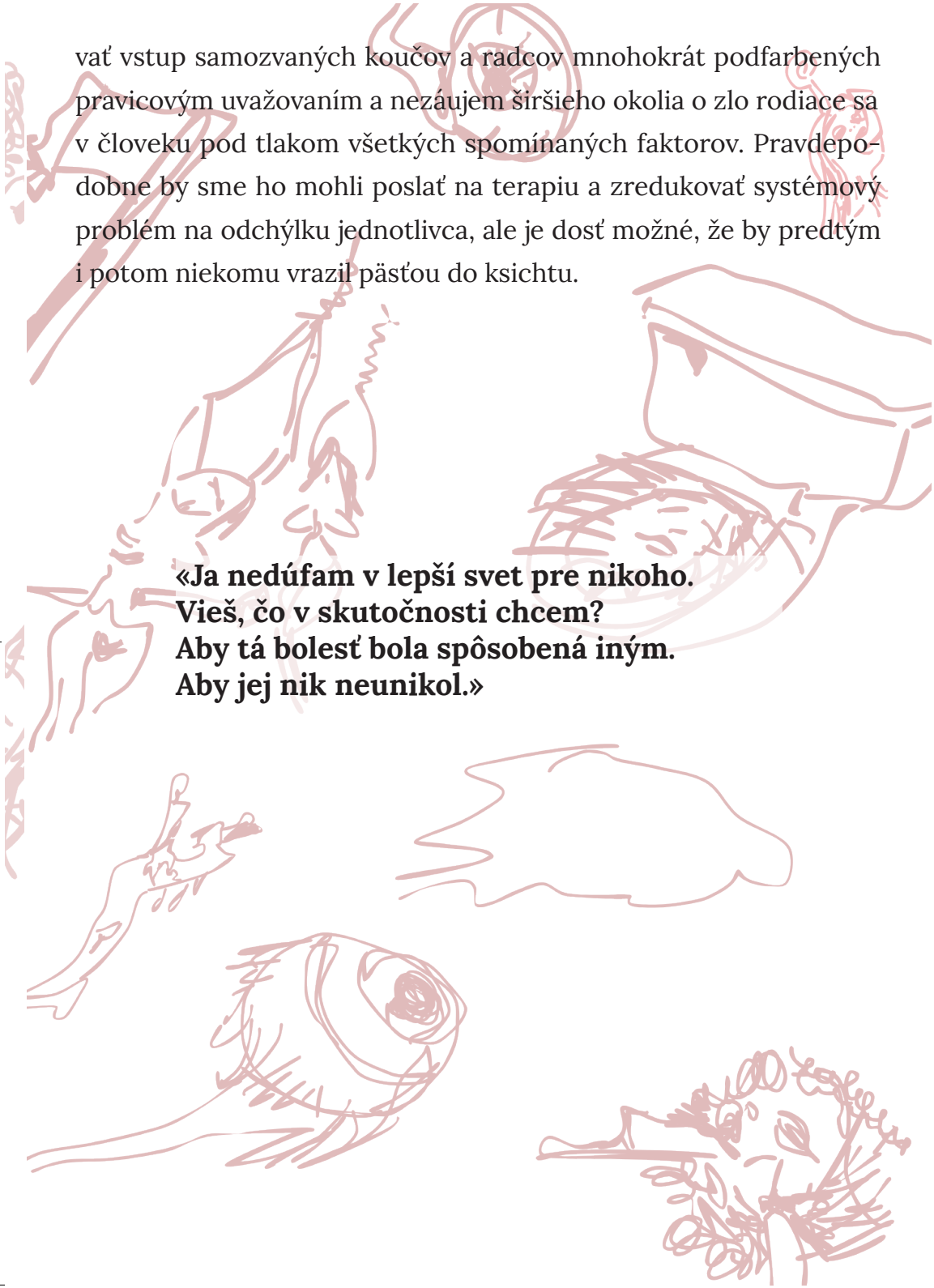

«Ja nedúfam v lepší svet pre nikoho.
Vieš, čo v skutočnosti chcem?
Aby tá bolesť bola spôsobená iným.
Aby jej nik neunikol.»

OSOBY A OBSADENIE:

Účinkujú študenti **1. ročníka magisterského stupňa** v spolupráci so študentmi **3. ročníka bakalárskeho stupňa a ďalšími študentmi VŠMU**

Patrick Bateman: Richard Hainc
David Van Patten: Matej Janík
Craig Mc'Dermott: Marián Kužma
Louis Carruthers: Adam Madeja
Paul Allen: Maxim Rozenberg
Donald Kimbell: Mário Mačičák
Evelyn: Mária Miklošková
Jean: Adriana Moravčíková/Barbora Panáková
Timothy Price: Alex Mihalík

Mladí stážisti (komparz):
Peter Funfálek, Maxim Chahal, Richard Pepucha, Filip Gáfrik, Jaroslav Hribik, Samuel Krejčír, Nazar Kulchykovskyi

Version2Upravene.indd 8 05.11.2025 9:41:42

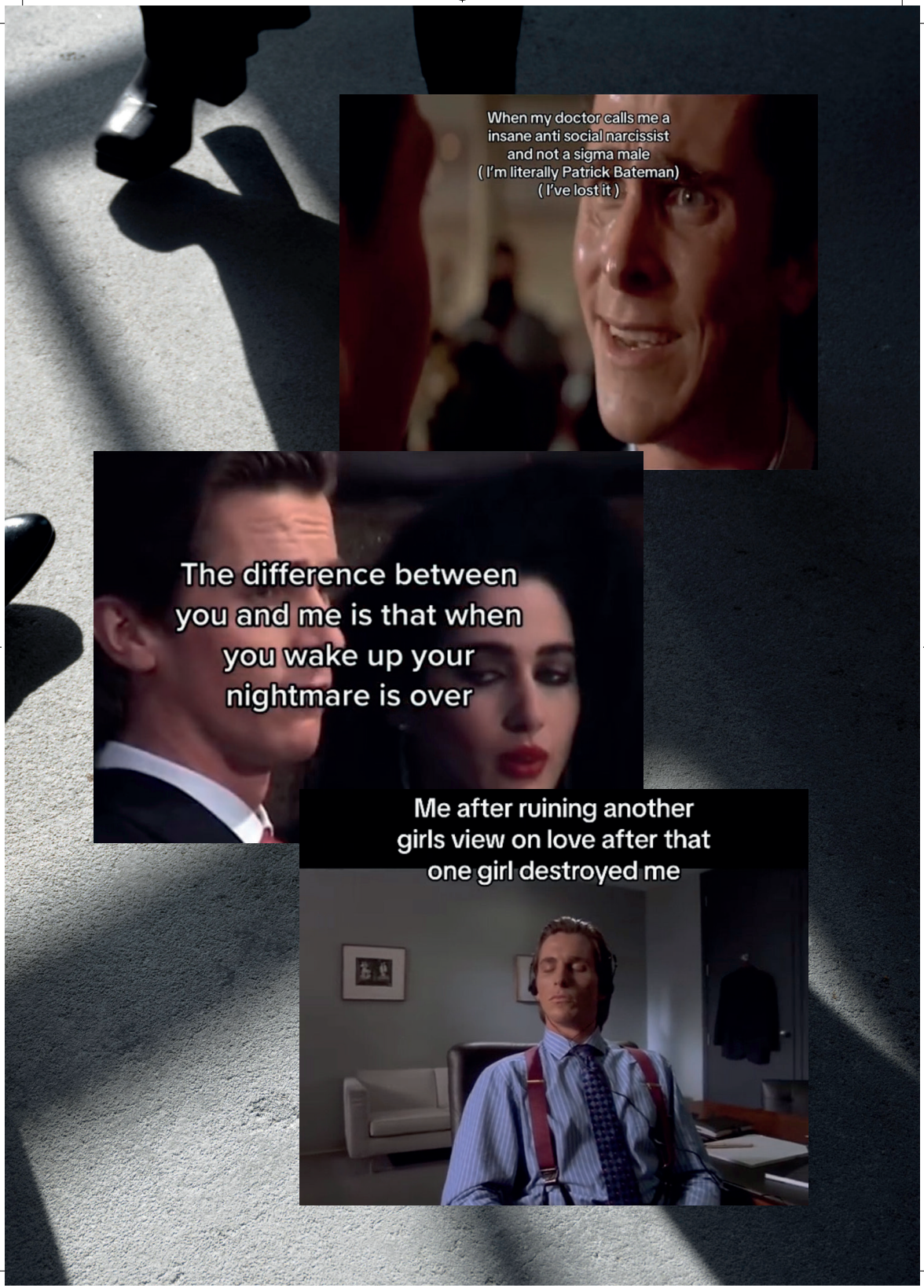
When my doctor calls me a
insane anti social narcissist
and not a sigma male
(I'm literally Patrick Bateman)
(I've lost it)
The difference between
you and me is that when
you wake up your
nightmare is over
Me after ruining another
girls view on love after that
one girl destroyed me

INSCENAČNÝ TÍM:

Preklad, autorská adaptácia a réžia: Janka Gavurová
Dramaturgia: Michaela Jančošková
Scéna: Bianka Radačovská
Kostýmy: Ivana Mlynárová
Svetelný dizajn: Adriana Holešová
Produkcia: Ema Antičová, Andrii Holets
Hudba: Juraj Bolf
Pohybová spolupráca: Peter Funfálek
Voice-over: Richard Zbiták

PEDAGOGICKÉ VEDENIE:

Mgr. art. Peter Šimun (KH)
doc. Ján Štrbák (KRD)
Mgr. art. Pavol Viecha, ArtD. (KRD)
doc. Ing. arch. Michal Lošonský, ArtD. (KS)
doc. Ing. arch. Ján Ptačin, ArtD. (KS)
Mgr. art. Simona Vachálková, ArtD. (KS)
Mgr. art. Mikuláš Procháska (KDM)
Mgr. Zuzana Ďurčeková, ArtD (KDM)

Bulletin zostavil kolektív autorov
Autorka textov: Janka Gavurová
Fotografie: Sonia Ščepánová
Grafická úprava / Grafický dizajn: Andrii Holets

Divadlo Lab, 2025

Sledujte nás na:
www.vsmu.sk
@dfvsmu a @divadlolab
Divadlo Lab a Divadelnú fakultu VŠMU
podporujú:
goout
PLG
TB
NADÁCIA
TATRA BANKY